

УДК: 374.7:355.237(477)

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПІСЛЯДИПЛОМНІЙ ПІДГОТОВЦІ ОФІЦЕРІВ З ГУМАНІТАРНИХ ПИТАНЬ

Пулим Вікторія Олександрівна
м.Львів

Актуальність матеріалу, викладеного у статті, обумовлена існуванням багатьох не розв'язаних проблем у системі вищої військової освіти, зокрема, післядипломної освіти офіцерських кадрів. У статті здійснено аналіз поняття «умова» та «педагогічна умова». Обґрунтовано комплекс педагогічних умов щодо результативного застосування інтерактивних технологій у післядипломній підготовці офіцерів з гуманітарних питань.

Ключові слова: умова, педагогічна умова, інтерактивні технології, післядипломна освіта, наукові дослідження.

Вступ. Військова освіта України перебуває на стадії розробки, вдосконалення та впровадження нових інтерактивних технологій як ефективного засобу навчання особового складу Збройних Сил. Покращення сучасного стану військово-професійної підготовки офіцерів зумовлене необхідністю виконання концептуальних положень Національної доктрини розвитку освіти України в XXI столітті та Концепції військової освіти в Україні, в яких одним з пріоритетних напрямів розвитку військової освіти є впровадження методів інтерактивного навчання [1].

Метою представленої статті є обґрунтування та розкриття змісту педагогічних умов щодо результативного засто-

сування інтерактивних технологій у післядипломній підготовці офіцерів з гуманітарних питань.

Результати дослідження. Застосування інтерактивних технологій у післядипломній підготовці офіцерів з гуманітарних питань може ефективно реалізовуватись за певних умов. Для обґрунтування та визначення необхідних педагогічних умов ефективного застосування інтерактивних технологій у післядипломній підготовці офіцерів з гуманітарних питань варто звернутись до філософського визначення цього поняття. Поняття «умова», з точки зору філософії, визначається як: 1) «все те, від чого залежить інше»; 2) «середовище, оточення, в якому перебувають і без якого не можуть існувати предмети, явища» [9].

У зв'язку із цим логічним є висновок російського професора, доктора педагогічних наук В.Белікова, який зазначає, що при використанні поняття «умова» в педагогіці варто говорити про середовище виконання тієї або іншої діяльності, про середовище існування суб'єктів та об'єктів діяльності. Вплив середовища забезпечує реалізацію функцій, досягнення поставленої мети та розв'язання завдань діяльності. Відповідно, виокремлення умов є доцільним лише по відношенню до предмету, явища, процесу, системи [2].

Враховуючи таке тлумачення, умову слід розглядати як дещо зовнішнє для явища, дещо, від чого залежить предмет або сукупність предметів, характер їх взаємодії, функціонування та розвиток, на відміну від більш широкого поняття «причина», що породжує те чи інше явище і містить як зовнішні, так і внутрішні фактори.

Результати аналізу педагогічних наукових досліджень показують, що переважно умови визначаються як:

- сукупність об'єктивних можливостей, змісту, форм, методів, педагогічних прийомів та матеріально-просторового середовища, спрямованих на розв'язання сформульованих у дослідженні завдань;
- сукупність взаємопов'язаних та взаємообумовлених обставин процесу діяльності;
- вираз відношення предмету до явищ, що оточують, без яких він існувати не може;
- «положення нормативного характеру, орієнтовані на зміну педагогічної дійсності і, тим самим, на отримання нового педагогічного знання про неї, на розвиток цього знання».

Таким чином, результати аналізу педагогічної наукової літератури доводять, що різні автори беруть за основу різні ознаки, як наприклад: зовнішні об'єкти освітнього середовища, внутрішні особливості предмету дослідження, сукупність зовнішніх об'єктів та внутрішніх особливостей, що визначають існування, функціонування та розвиток предмету дослідження.

У контексті представленої дослідження, пропонуємо педагогічні умови розглядати як необхідні та достатні для реалізації розробленої моделі застосування інтерактивних технологій у післядипломній підготовці офіцерів з гуманітарних питань. Відповідно, визначаємо повний набір умов, з яких не можна виключити жодного компонента, не порушуючи обумовленості цього явища. Поділяємо точку зору професора Н. Яковлевої про те, що випадкові, розрізнені умови не можуть розв'язати жодне педагогічне завдання. Тому у проблемі застосування інтерактивних технологій у післядипломній підготовці офіцерів з гуманітарних питань мова йтиме про комплекс педагогічних умов [10].

У зв'язку із цим, з усієї сукупності об'єктів, що становлять середовище досліджуваного педагогічного явища, необхідно обрати ті обставини, які свідомо створюються у професійному освітньому просторі та забезпечують ефективність розв'язання зазначеної проблеми.

Для обґрунтування педагогічних умов є також необхідним врахування таких факторів, як:

- соціальне замовлення в аспекті досліджуваної проблеми;
- особливості застосування інтерактивних технологій у післядипломній підготовці офіцерів з гуманітарних питань;

– основні положення концепції розвитку післядипломної освіти тощо [1].

Виходячи з вищезазначеного, а також на основі аналізу соціального замовлення у системі вищої військової освіти, основних положень дидактики, нами визначено такий комплекс педагогічних умов щодо застосування інтерактивних технологій у післядипломній підготовці офіцерів з гуманітарних питань:

- безперервний моніторинг результативності застосування інтерактивних технологій у післядипломній підготовці офіцерів з гуманітарних питань;
- врахування специфіки, закономірностей та функцій андрагогіки;
- підготовка науково-педагогічних кадрів до застосування інтерактивних технологій у післядипломній підготовці офіцерів з гуманітарних питань;
- розробка методичного забезпечення для застосування інтерактивних технологій у післядипломній підготовці.

Розглянемо першу педагогічну умову. Моніторинг як поняття включає в себе цикл: відстеження, аналіз, прогноз. В умовах системи післядипломної освіти офіцерів з гуманітарних питань при застосуванні інтерактивних педагогічних технологій існує можливість моніторингу результативності педагогічної діяльності. Ключовим у цій системі моніторингу є питання щодо правильності вибору тієї чи іншої педагогічної технології. Оскільки право вибору технологій більшою мірою належить педагогу, то вибудовуючи програму навчання офіцерів, об'єктом педагогічної технології повинна стати величезна кількість способів організації різних видів їх навчальної діяльності [8].

Реалізація системи моніторингу повинна відбуватись на основі здійснення моніторингових процедур – послідовних етапів спостереження, які реалізують суб'єкти управління [4].

Метою моніторингу результативності застосування інтерактивних технологій у післядипломній підготовці офіцерів з гуманітарних питань є інформаційно-аналітичне забезпечення прийняття рішень учасниками навчального процесу, спрямованих на узгодження дій та відносин між ними для досягнення запланованих результатів навчального процесу у ВВНЗ [5].

Загалом слід зазначити, що моніторинг результативності застосування інтерактивних технологій у післядипломній підготовці офіцерів з гуманітарних питань передбачає розробку відповідних умов (організаційних, технологічних та ін.), і який доцільно будувати з метою виявлення труднощів в удосконаленні якості підготовки офіцерів з гуманітарних питань, отримати інформацію про необхідність корекції в діяльності ВВНЗ [5].

Наступна педагогічна умова – врахування специфіки, закономірностей та функцій андрагогіки.

Зростання значущості освіти дорослих – загальноновизнаний факт. Сучасне століття такої освіти відводить виняткову роль. Андрагогіка є розділом педагогіки, що присвячений саме освіті дорослих [7].

Зважаючи на закономірності та функції, які виконує андрагогіка, нами виокремлено такі особливості андрагогіки як наука, які варто враховувати в процесі застосування інтерактивних технологій у післядипломній освіті офіцерів з гуманітарних питань:

1. Тому, хто навчається належить провідна роль в процесі свого навчання.
2. В процесі застосування інтерактивних технологій спрямовувати діяльність тих, хто навчається до самореалізації, самостійності, самоуправління.
3. Використовувати життєвий досвід (побутовий, соціальний, професійний), яким вже володіє доросла людина. Досвід може бути важливим джерелом навчання для однієї людини, і для багатьох.
4. Використовувати інтерактивні технології з метою розв'язання важливих життєвих та професійних проблем та досягнення конкретної мети.

Загалом, слід зазначити, що врахування специфіки андрагогіки у процесі застосування інтерактивних технологій передбачає, в першу чергу, розуміння та підтримку офіцерів з гуманітарних питань в отриманні післядипломної освіти.

На відміну від основної освіти, яку отримали офіцери з гуманітарних питань, головною метою їх післядипломної освіти є ліквідація або попередження «відносної», функціональної «безграмотності». При цьому у системі додаткової освіти вироблення, апробація та практичне використання інтерактивних технологій відбуваються інтенсивніше. Тому для реалізації цього положення важливим є питання щодо підготовки науково-педагогічних кадрів до застосування інтерактивних технологій у післядипломній підготовці офіцерів з гуманітарних питань. Зазначена підготовка повинна передбачати не лише розвиток педагогічних вмінь та навичок щодо застосування інтерактивних технологій, а, в першу чергу, сформованість відповідного світогляду науково-педагогічних кадрів. Зазвичай викладачам, на сьогодні, притаманні еkleктичність, нестійкість уявлень про педагогічні інноваційні технології (зокрема інтерактивні), і, взагалі про педагогічну діяльність. Результативна реалізація змісту запропонованої педагогічної умови передбачає розробку спеціальних робочих програм для науково-педагогічних кадрів, метою яких є не просто отримання нових знань, а збагачення досвідом творчості, формування механізму саморозвитку та самореалізації. Одночасно із цим доцільно створити так звану «інформаційну систему» для науково-педагогічних кадрів, яка була б зорієнтована на формування особистісних якостей, що становлять основу інноваційної діяльності. Така «інформаційна система» може включати наступні елементи: обмін передовим досвідом застосування інтерактивних технологій у післядипломній освіті; можливість створення відповідної інновації та її практичної апробації; систематичне оновлення інформації

щодо різновидів, змісту та особливостей застосування інтерактивних технологій у післядипломній освіті тощо.

Таким чином, незважаючи на те, що інтерактивні технології – це технології, засновані на спільній рівноправній діяльності суб'єктів та об'єктів навчального процесу, науково-педагогічні кадри повинні бути підготовлені для такої діяльності.

Педагогічна умова щодо розробки методичного забезпечення для застосування інтерактивних технологій у післядипломній підготовці офіцерів з гуманітарних питань має на меті підвищення якості післядипломної освіти.

Навчально-методичне забезпечення щодо застосування інтерактивних технологій у післядипломній підготовці офіцерів з гуманітарних питань повинно відрізнятися різноманітністю, комплексністю, відображати зміст підготовки за спеціальністю, навчальною дисципліною, відобразити дидактичний матеріал (обов'язково адекватний організації форми навчання та дозволяти досягти відповідного рівня знань), дати можливість суб'єктам навчання перевірити результативність своєї діяльності, самостійно проконтролювати та відкоригувати свою навчальну діяльність, містити об'єктивні методи контролю якості викладацької діяльності тощо [3].

Таким чином, при виокремленні та обґрунтуванні педагогічних умов застосування інтерактивних технологій у післядипломній підготовці офіцерів з гуманітарних питань ми врахували соціальне замовлення суспільства, ступінь розробленості зазначеної проблеми у психолого-педагогічній літературі, специфіку військової освіти.

Висновки. Отже, вищезапропоноване розуміння педагогічних умов застосування інтерактивних технологій у післядипломній підготовці офіцерів з гуманітарних питань дозволяє здійснювати більш широке використання в педагогіці сучасних інноваційних технологій.

Література і джерела

1. Алексюк А.М. Педагогіка вищої освіти України / А.М.Алексюк. – К.: Либідь, 1998. – 326 с.
2. Беликов В.А. Организационно-педагогические условия профессиональной деятельности преподавателей колледжа: Монография / В.А.Беликов, С.А.Махновский, О.В.Звада. – Магнитогорск: МГППК, 2009. – 84 с.
3. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии / В.П.Беспалько. – М.: Педагогика, 1989. – 192 с.
4. Бондар В.І. Теоретичні основи і технологія педагогічного аналізу: управлінський аспект: Навч. посібник / В.І.Бондар. – К.: УДПУ, 1996. – 67 с.
5. Дмитренко Г.А. Стратегический менеджмент в системе образования: Учеб. пособ. / Г.А.Дмитренко. – К.: МАУП, 1999. – 176 с.
6. Дмитренко Г.А. Цільове управління: вимірювання результативності діяльності учнів і педагогів: Навч.-метод. посіб. / [Дмитренко Г.А., Олійник В. В., Ануфрієва О. Л.] – К.: УІПКККО, 1996. – 84 с.
7. Зязюн І.А. Технологізація освіти в контексті удосконалення професійного розвитку особистості / І.А.Зязюн // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992-2002 рр.: зб. наук. праць до 10-ти річчя АПН України. – Харків: ОВС, 2002. – Ч. 2. – С.28-44
8. Кальней В.А. Технология мониторинга качества обучения в системе "учитель-ученик" / В.А.Кальней, С.Е.Шишов. – М.: Педагогическое общество России, 1999. – 86 с.
9. Кузьмина Н. В. Понятие "педагогическая система" и критерии ее оценки / Н.В.Кузьмина // Методы системного педагогического исследования: Учеб. пособие; под. ред. Н.В. Кузьминой. – Л.: Ленинградский университет, 1980. – 172 с.
10. Маслов В.І. Теоретичні основи педагогічного менеджменту: Навч. посібник / Маслов В.І., Драгун В.П., Шаркунова В.В. – К.: УІПКККО, 1996. – 88 с.
11. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на 2012-2021 н.р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/zvyazki-z-gromadskisty-ta-zmi/gromadske-obgovorennya/4710>. - Загл. з екрану. – Мова укр.

Актуальность материала, изложенного в статье, обусловлена существованием многих не решенных проблем в системе высшего военного образования, в частности, последипломного образования офицерских кадров. В статье проведен анализ понятия «условие» и «педагогическое условие». Обосновано комплекс педагогических условий относительно результативного применения интерактивных технологий в последипломной подготовке офицеров по гуманитарным вопросам.

Ключевые слова: условия, педагогическое условие, интерактивные технологии, последипломное образование, научные исследования.

The topicality of material presented in the article is conditioned with the existence of many problems, not solved in the higher military education, including postgraduate education of officers. The author of the article has analyzed the concept of "condition" and "teaching conditions". The complex of pedagogical conditions for effective use of interactive technologies in the post-graduate training of officers-Humanitarians has been presented.

Key words: the condition, educational condition, interactive technology, postgraduate education and research.